

Razmišljanja o(b) knjigah

Alenka Urh

Od začetka do *Groznega konca*

O Trilogiji neverjetnih dogodivščin
Edija Dikensa

Angleški pisatelj Philip Ardagh (1961) je nesporno velik ustvarjalec: s približno dvema metroma višinske razlike med najvišjo točko pisatelja in tlemi je bil ob prejemu nagrade Roald Dahl Funny Prize leta 2009 v enem od recenzentskih odzivov imenovan za največjega šaljivca v literaturi. Temu že zavoljo omenjenih dimenzij ne gre oporekati. Velik je tudi njegov opus; če bi njegove knjige zložili eno vrh druge, bi ob povprečni debelini hrbta recimo ... dva centimetra – pa je to za mladinsko književnost veliko – kup zlahka dosegel avtorjevo znatno višino. Ardaghova ustvarjalnost je bujna ravno toliko, če ne še bolj, kot je bujna njegova brada, ki se jo v raznih intervjujih in zapisih o avtorjevih delih pogosto omenja. Priljubljeni mladinski pisatelj Michael Rosen – ta je med drugim idejni oče zgoraj omenjene nagrade Roald Dahl Funny Prize, ki so jo podeljevali med letoma 2008 in 2013, da bi opozorili na pomen humorja v mladinski literaturi – je Ardagha šaljivo opisal kot enega najbolj bradatih piscev vseh časov, po bradatosti da prekaša celo Karla Marxa in Charlesa Darwina, le da so njegove šale veliko boljše. Tudi temu seveda ne moremo oporekati, a po drugi strani ni ravno pravilo, da bi se v kritiških in drugih literarnih obravnavah del tega ali onega avtorja tako neprikrito obregalo ob njegovo pojavnost, in zagotovo ne bi bilo v tem primeru nič drugače, če ne bi bilo pisanje Philipa

Ardagha tako nebrzdano smešno in če ne bi o svoji obrazni pričeski tudi sam večkrat spregovoril (med drugim na začetku prvega in tretjega dela tukaj obravnavane trilogije). *Ardaghovska norčavost* je preprosto nalezljiva, njeni simptomi se zato kažejo tudi v besedah, ki jih trenutno tako pozorno prebirate. Avtor je v enem od intervjujev povedal, da je "smešno izbralo njega in ne obratno", humornost v njegovih delih torej ni toliko stvar odločitve kot vnaprejšnje *danosti*. Njegova smešnost je tako organska in eksplozivna, da je ne more zatajiti niti na svojih pisateljskih nastopih in v intervjujih, kjer se pokaže, da mu humor in izmišljevanje odštekanih situacij predstavlja nepogrešljivo plat vsakdanjika. Ardagh največji pomen za svoj uspeh pripisuje nenehnemu pisanju in dejstvu, da ga doslej na podobno neubranljiv način ni *poklicala* nobena druga poklicna ambicija. Ves čas zato ostaja v stiku z različnimi platmi literarnega ustvarjanja, od komuniciranja z bralci (ne le na straneh svojih knjig, temveč tudi v živo, na raznih festivalih) do prebiranja odzivov na lastna dela in rednega kritiškega pisanja za časnik *The Guardian*. Od nekdanj strasten bralec o sebi pove, da zavzeto prebira vse, kar se le da brati, celo napise na stekleničkah s šamponi ali škatlah s kosmiči. Zvesti ljubitelj knjig še danes zagovarja javno financiranje knjižnic ter poudarja pomen strokovnega in kvalificiranega knjižničnega osebja. Sodeluje pri iniciativi *Speak up for Libraries*, ki nasprotuje množičnemu zapiranju javnih knjižnic, njihovemu odpiranju zasebnim interesom ali odrivanju v naročje dobrodelnosti in prostovoljstva (kriza javnih knjižnic je v Veliki Britaniji precej zastrašujoča, od leta 2010 do 2016 naj bi jih po podatkih otoškega časopisja zaprli več kot 350).

Pisal je, še preden je sploh znal pisati, takrat je s čačkami opremil več dnevniških monografij, odkar pa se je (na srečo in široke nasmeh bralcev) priučil ene obče veljavnih pisav, je napisal več kot sto leposlovnih in ne-leposlovnih del. Poleg dveh s humorjem močno zabeljenih knjig za odrasle (*The Not-So-Very-Nice Goings-On At Victoria Lodge* (2004) in *The Silly Side of Sherlock Holmes, A Brand New Adventure Using A Bunch of Old Pictures* (2005)) je napisal številna poučna dela za otroke in mladino s stvarnimi, pretežno zgodovinskimi temami (pisal je na primer o Aztekih (1998) in Rimljanih (2000), eno knjigo je posvetil severnoameriškim mitom in legendam (1999) ...), najbolj pa se je uveljavil kot pisec leposlovja za mlade bralce.

*

Med Ardaghovimi deli moramo poleg izjemno uspešne serije knjig o Eddieju Dickensu oziroma, po naše, Ediju Dickensu omeniti še zabavno trilogijo

Unlikely Exploits (*The Fall of Fergal* (2002), *Heir of Mystery* (2003) in *The Rise of the House of McNally* (2005), ki s takrat že prepoznavno ardagovsko duhovitostjo opisuje vzpon nesrečne družine McNally. Da avtorju izrazito ustreza serijski format zgodb, dokazuje tudi sedem knjig iz serije *Grubtown tales* (*Stinking Rich And Just Plain Stinky*; *The Year That it Rained Cows*; *Far from Great Escape*; *The Wrong End of the Dog, Or, the Pedal-Bin Pelican*; *Trick Eggs and Rubber Chickens*; *Splash, Crash and Loads of Cash* in *When Bunnies Turn Bad*). “Pripovedi iz Grubtowna” so popisane z narativnega vidika Beardyja (se pravi Bradača ali Bradka – no, pa smo spet pri bradi!) Ardagha, za prvi del serije pa je avtor leta 2009 prejel že omenjeno nagrado za najbolj smešno knjigo leta v kategoriji od sedem do štirinajst let. Med bralci je zelo priljubljen tudi seznam absurdnih dejstev, polresnic, laži in izmišljotin z naslovom *Philip Ardagh's Book of Absolutely Useless Lists for Absolutely Every Day of the Year* (2007) ter zbirka nenavadnih podrobnosti in neverjetnih zgodovinskih dejstev *Philip Ardagh's Book of Kings, Queens, Emperors and Rotten Wart-Nosed Commoners* (2007). Posebne omembe je gotovo vredna ilustrirana knjiga *High in the Clouds* (2005), ki jo je Ardagh napisal skupaj s Paulom McCartneyjem – prvi natis knjige, ki govori o nevarnostih nebrzdanega globalnega kapitalizma, je namreč obsegal nezanemarljivih 500.000 izvodov. Potem so tu še prav tako serijsko zastavljeni *The Grunts* oziroma *Godrnjačevi* (*The Grunts in Trouble* (2012), *The Grunts All at sea*, *The Grunts in a Jam*, *The Grunts on the Run*) katerih prvi del, *Godrnjačevi v težavah* (založba Grlica), imamo od leta 2016 tudi v slovenskem prevodu. Poleg tukaj obravnavane trilogije so mladim bralcem v slovenščini dostopne tri knjige iz zabavno-poučne serije *Henry's House* oziroma *Hinkova hiša* (*Telesa*, *Vesolje* in *Dinozavri*) ter pustolovka *Zeleni gressinghamski možje* (*The green men of Gressingham*), ki se godi v krajih, kjer se sicer ne cedita med in mleko, je pa voda tako blatna, da se pije samo pivo. Pustolovščina gor ali dol, brez Ardaghovih odštekanih izmišljij pač ne gre. To je navsezadnje vidno že iz naslovov posameznih knjig, ki zgoraj niso naštetih le zaradi lepšega, čeprav ste si to nemara mislili, medtem ko ste jadrno preskakovali vrstice v poševnem tisku, misleč, da se v njih ne skriva nič bistvenega. Četudi poskusimo z nekoliko zasilnimi prevodi, vidimo, da gre za imenitno zveneče sintagme, kratke “nesmislice”, ki vzbujajo bogato absurde podobe in bralca pripravijo na ozračje, ki vlada v Ardaghovih delih: npr. *Svinjsko bogat ali preprosto svinjski* (*Stinking Rich And Just Plain Stinky*), *Leto, ko so deževale krave* (*The Year That it Rained Cows*), *Napačni konec psa ali košasto-pedalasti pelikan* (*Wrong End of the Dog*,

Or, the Pedal-Bin Pelican) ali *Zvijajčna jajca in gumijaste kokoši (Trick Eggs and Rubber Chickens)*.

*

Ardaghova poklicna pot pa ni bila povsem premočrtna niti vselej preprosta. Najprej je delal v oglaševalski agenciji, pozneje se je zaposlil kot čistilec v bolnišnici in nato kot pomočnik v eni od londonskih knjižnic. Preden se je lahko podal na pot poklicnega pisateljevanja, je dolga leta pisal najrazličnejša besedila, od reklamnih oglasov do stvarne literature za otroke, na oder mladinskega leposlovja pa je leta 2000 nazadnje (po nekaj zavrženih rokopisih) vstopil naravnost bombastično, in to prav s knjigo *Grozni konec (Awful End)*, prvo iz serije knjig o Ediju Dikensu. Zanj je poleg takojšnjega uspeha med (mladimi) bralci in dobrih kritičkih odzivov leta 2003 prejel tudi nemški nagradi Luchs in Deutscher Jugendliteraturpreis. Leta 2001 je izšel drugi del trilogije z naslovom *Grozljiva dejanja (Dreadful Acts)* in leta 2002 še tretji z naslovom *Strašni časi (Terrible Times)*. Čeprav prve tri knjige zaokrožajo trilogijsko serijo, pa gospodič Edi – in Edi je to nedvomno bil, njegovi starši so namreč “plačali pošteno plačilo za to, da bi iz njega naredili majhnega gospodiča. (Hoteli so plačati nepošteno plačilo, vendar je bilo zavrjeno).” – s tem še ni rekel zadnje besede. Avtor je v zadnjem delu “trilogije” v svojem sporočilu bralcu zapisal, da mu nihče ne more preprečiti, da ne bi popisal še kakšnih Edijevih dogodivščin. In res je pozneje njegovo knjižno obstojnost podaljšal še s tremi knjigami: *Dubious Deeds* (2003), *Horrendous Habits* (2005) in *Final Curtain* (2006), ki so izšle v seriji *The Further Adventures of Eddie Dickens*.

*

Zgodbe se rodijo in živijo na različne načine. Nekatere nastanejo z vnaprejšnjo idejo o knjižni inkarnaciji, druge so v prvi vrsti namenjene konkretnemu bralcu ali poslušalcu in šele naknadno privzamejo knjižna telesa. Spomnimo na primer na angleškega metodističnega duhovnika J. P. Martina, ki se je med klasike mladinske književnosti zapisal z zgodbami o nepredstavlji-vo bogatem slonu *Stricu*, ki jih je pripovedoval vnukom in jih sprva sploh ni nameraval objaviti; to se je zgodilo šele mnogo pozneje. Podobno je bilo tudi s prigodami Edija Dikensa: v začetku je šlo za sveženj pisateljevih pisem nečaku Benu, ki je v času šolanja bival v oddaljenem internatu. Bena so norčave zgodbe navdušile in prav kmalu jih je ravnatelj šole prebiral

večjim skupinam otrok, njihove knjižne materializacije pa lahko danes mladi bralci prebirajo v več kot tridesetih jezikih.

V viktorijansko Anglijo postavljena zgodba o enajstletnem fantu Edvinu oziroma Ediju Dikensu (včasih, kadar sta starša pozabila njegovo pravo ime, tudi Ivanu ali Simonu) bralcu vsekakor postreže z nenavadnostmi vseh vrst. Ne le da je zgodovinska doba tako rekoč do vratu v parodiji in so opisani literarni liki z Dikensovimi na čelu ekscentriki brez primere, tukaj je še nenehno komentirajoči in lastne naracije zavedajoči se pripovedovalec, ki že tako smešno pisanje še dodatno ironizira ter sproti prevrača iluzijo celovitega pripovednega sveta.

V času, ko se je "povsod hodilo s konji ... celo na stranišče" in so imeli ljudje na posteljah "podložene odeje in podrjuhe in nadržuhe in sredrjuhe in sedem različnih vrst prešitih odej", se je tudi na otroke gledalo nekoliko drugače. Če dobro pomislimo, se je koncept otroštva "rodil" šele z razsvetljenstvom v 18. stoletju in je bil v Edijevem 19. še vedno precej v povojih (ali plenica), zato ni čudno, da junakovih želja ni nihče zares upošteval (čeprav bi bilo to dostikrat pametno, saj je navsezadnje med vsemi člani družine Dickens prav Edi najbolj razumen in priseben). Ardagh se je tudi v svojih stvarnih delih večkrat (kot pravi, z velikim navdušenjem) loteval zgodovinskih tem, zato ni čudno, da določeno zvestobo dejstvom ohranja tudi v najbolj domišljjsko svobodnih delih, a jih dodobra karikira in prežame s parodijo. V trilogiji Edijevih neverjetnih dogodivščin postreže z marsikakšno zanimivo zgodovinsko lekcijo (npr., zakaj je zgorel angleški parlament leta 1834), bodisi v pripovedovalčevih komentarjih ali v sami znotraj-zgodbeni resničnosti oziroma tistem, kar je od nje ostalo. V času, ko se "otrok ni smelo niti videti, niti slišati, samo vohati", torej ni bilo nič nenavadnega, da je Edi starše vikal, jih pridno ubogal in bil s svojimi komaj enajstimi leti od doma poslan že tretjič, zato je z domačimi preživel relativno malo časa. Na neki način je to zanj nemara celo srečna okoliščina, saj je s stališča zdrave pameti v primerjavi z ostalimi člani družine kot jabolko, ki je padlo daleč od drevesa.

Ko je gospodič Dickens zaradi zoprne bolezni staršev (katere simptomi so porumenelost, pomečkanost po robovih in vonj po starih termoforjih) poslan k noremu (pra)stricu Jožetu in še bolj nori (pra)teti Nori v Grozni konec, se bralcu že približno sanja, kaj ga čaka, a kar ga potem dejansko čaka, presega vsa pričakovanja. Ne le da je neločljivi sopotnik nore tete Nore nagačeni hermelin z imenom Matija (ali pa Helena, odvisno od tega, koga vprašate) in se teta z njim ves čas pogovarja ali da nori stric Jože ljudem plačuje z raznovrstnimi posušenimi ribami, ki delujejo kot nekakšni čeki,

saj upnikom ob predložitvi ribe denar povrne Edijev oče gospod Dikens, posebne omembe je vredna pravcata veselica stranskih oseb, ki z bolj ali manj bistvenimi posegi vsaka na svoj čudaški način prispevajo k zgodbenemu cirkusu. V nobenem od treh delov trilogije se gospodiču Ediju ne godi prav dobro, pa ne zato, ker ga svojci ne bi imeli dovolj radi, temveč zato, ker so preprosto preveč trčeni. V *Groznem koncu* tako po dramaturško izjemno spretno pripravljeni zmešnjavi z "vsekitajsko cesarico", "ubogo majhno siroto" in družinsko častjo pristane v Zavetišču svetega Grobiana za hvaležne sirote, v *Grozljivih dejanjih* se zaradi spodletelega trika iluzionista Velikega Bučkarja najprej znajde v ječi, nakar pade v roke še zapornikom iz Moreče ječe; v tretjem pa se odpravi v Ameriko – ali tja tudi pride, naj ostane skrivnost, toda lahko si mislite, da stvari niso preproste.

Ardagh nam z Dikensi ponudi prismode na potenco, junake z bolj nenavadnimi navadami in lastnostmi bi si res že težko zamislili. Nora teta Nora denimo živi v Marjetki, pustnem vozu v obliki velikanske krave, ki stoji na vrtu Groznega konca, sobarica brbljava Branka živi v majhni shrambi pod stopnicami, Dragan (ali Darja, spet odvisno, koga vprašate), osebni služabnik gospoda Dikensa, pa v košari (polni papirnatih robčkov) v kuhinji. V primerjavi s tem se hišica na drevesu norega strica Jožeta zdi povsem navadno, skorajda dolgočasno bivališče. Da o gospodu Dikensu sploh ne izgubljam besed, ta namreč celoten tretji del zaradi poškodbe hrbta preživi – kot Michelangelo v Sikstinski kapeli – na lesenem zidarskem odru tik pod stropom in slika – prav nič kot Michelangelo – krvavicam podobne rajske prizore.

Če se vam je, dragi bralci, ob branju teh vrstic večkrat vsilila misel na britansko komično skupino Monty Python, njihov *Leteči cirkus* (1969–1974) ter filme (npr. *Smisel življenja*) in knjige (npr. *The Fairly Incomplete & Rather Badly Illustrated Monty Python Song Book*), ki so asociativno vsekakor blizu literaturi Philipa Ardagha, morate vedeti, da so podobno ugotavljali že mnogi pred vami, kar pa seveda še ne pomeni, da se tega niste spomnili tudi sami. Predvsem knjige o Ediju Dikensu so opisovali kot "eksplozivno mešanico Charlesa Dickensa in Montyja Pythona" (*The Guardian*), Michael Rosen je poleg sledi phytonovskega humorja v zvezi s specifično narativno naravnostjo razpoznaval tudi vplive Sternovega Tristrama Shandyja.

*

Že s svojo prvo knjigo se je Ardagh zapisal kot avtor, ki se bolj ali manj očitno spogleduje s t. i. književnostjo *nonsensa* (*nonsens literature*), seveda

pa imajo njegove zgodbe tudi elemente drugih žanrov (npr. pustolovske pripovedi). Njegovo pisanje je subverzivno po vsebini in formi, neukročena domišljija vodi sleherni ustvarjalni korak. Njegov humor se v veliki meri napaja iz norosti raznih nobles, imenitnežev in izobražencev, zdrava pamet pa je v večjih ali manjših odmerkih rezervirana za *navadnega človeka*. Mornarji, potujoči gledališčniki, priložnostni tatovi, policisti (oziroma, pardon, kifeljci – če ne veste, zakaj se jim tako reče, vprašajte kakšnega prijaznega zgodovinarja ali pokukajte na stran 86 *Groznega konca*) in otroci so tisti relativni glas razuma, ki bi lahko nastavljal zrcalo vsesplošni prismuknjenosti gospode, če bi ti sploh znali ločiti zrcalo od ... recimo portreta slavnega kralja ... ali pa čebule. Michael Rosen je v recenziji *Strašnih časov* ugotavljal, da se angleški *nonsense* nemalokrat napaja pri izmišljeni ali dejanski norosti višjih slojev, in to brez dvoma drži tudi za Ardaghovega Dikensa – zanimivo pa je, da se je avtorju ravno zaradi te Rosnove opazke utrnila ideja za *Godrnjačeve (The Grunts)*, ki jim namesto hiše s služinčadjo nameni dvonadstropno prikolico iz stare šare.

Na začetku vseh treh knjig najdemo avtorjevo uvodno sporočilo bralcu, v katerem poda osnovna “navodila” za rokovanje s knjigo, v stilu: “Če se ti bo knjiga dopadla, te prosim, da to razbobnaš vsem svojim prijateljem. Če pa ti ne bo niti malo všeč, obdrži, prosim, svoje zmotno mnenje zase.” Ardaghov pripovedovalec je v razmerju do bralca izjemno a(tra)ktiven in interaktiven, ves čas ga nagovarja, mu razlaga razne fraze, izrecno poudarja, kateri elementi so pomembni za nadaljnji razvoj dogodkov, preizkuša bralčevo zbranost ali ga naslavlja s konkretnimi vprašanji. Hkrati predenj brez zadrege polaga različne plasti pripovedi ter z nenehnimi intervencijami bogato reflektira lastne narativne postopke (“besedo ‘natanko’ sem dodal, ker se mi zdi, da v knjigah o Ediju Dikensu pogosto uporabljam frazo ‘v tistem trenutku ...’”). Bralec tako ne spremlja samo zgodbe, temveč tudi parodičen premislek o njenem nastajanju in razvijanju. Avtorefleksivna metafikcija hkrati opozarja na izmišljenost zgodbenega sveta, omniprezentna pripovedovalska sila, ki postavlja domišljijiski svet in mu hkrati spodjeda temelje, pa mestoma ironizira celo lastno vsevednost (“no, toliko o vsevednem pripovedovalcu” ali “čeprav se včasih, ko zapišem ‘pomislil je’ ali ‘spraševala se je’, zelo dobro pretvarjam, da sem diplomiran bralec misli, v resnici nisem”). Ardaghov pripovedovalec je absolutni vladar zgodbe (“Pripovedovalec, torej v tem primeru jaz, jaz, JAZ ...”) in hoče, da se tega zaveda tudi bralec. Slednji je ravno zaradi takšnih in drugačnih intervencij res ves čas po malem odrivan iz udobnega naročja zgodbene samoumevnosti, vendar so učinki tega naravnost imenitni, čeprav

morda na prvi pogled ne zveni tako. Samozavedajoči se pripovedovalec (*self-conscious narrator*, če si izposodimo pojem Wayna C. Bootha) podaja številne sprotne (samo)ironične komentarje in opremlja zgodbo z novimi pomenskimi naboji. Pred seboj imamo torej pripoved, ki se zna dodobra nasmejati sama sebi in se brez zadržkov poigrava s pripovedovalskimi konvencijami ter bralčevimi pričakovanji. Da je zadeva še bolj zanimiva (in z interpretacijskega vidika nekoliko bolj zapletena), se svoje fiktivne eksistence zave tudi eden od literarnih likov, in to tisti, od katerega bi to nemara najmanj pričakovali (no, če smo natančni, pravzaprav nobeni od prismod družine Dickens ne bi mogli brez tveganja pripisati omembe vredne samorefleksije, z izjemo Edija), nihče drug kot glava družine, gospod Dickens. Iz kvazirealnosti izstopi že v *Groznem koncu* (“Če nama ne morete pomagati prej ko slej, bova z gospo ženo zagotovo mrtva še pred koncem 7. dela.”), nato v *Grozljivih dejanjih* (“Samo še nekaj strani imamo do konca zadnjega poglavja. Potrebujemo dejanja, ne besede!”) in, še bolj očitno, v *Strašnih časih* (“Občutek imam, da me avtor ne mara, je nekoč zamomljal. ‘V vsaki knjigi jo skupim.’ Drugim likom se seveda še sanjalo ni, o čem govori.”).

Ardagh v besedilo vpleta številna bolj in manj prikrita medbesedilna vlakna, od Shakespearja (njegov znani citat “ves svet je oder” odigra ključno vlogo pri Edijevem poznejšem “hيرانju v sirotišnici”) do Charlesa Dickensa, Proudihona (njegova izjava “Lastnina je tatvina” je bralcu ponujena v razmislek s posebnim poudarkom) in Tolkienovega *Hobita*. Hkrati mu ni odveč omenjati niti svojih predhodnih knjig o Ediju Dickensu, včasih zavoljo dodatne razlage oziroma v izogib ponavljanju določenih dejstev, spet drugič zato, da izvede eno svojih samonanašalnih pripovedovalskih akrobacij: “To bi bila izvrstna priložnost, da začnem spet nakladati o eni svojih prejšnjih knjig, ampak tole pišem v nedeljo in nekako se mi ne zdi prav ... Morda pa bo urednica Katja te besede brala na delovnik in rekla: ‘Le, le!’”

Bogati komični učinki so zgrajeni tako na podlagi situacij in značajev kot tudi na ravni besedišča, k čemur obilno pripomore prisotnost dveh perspektiv, prve popolnoma prismojene in druge pretežno “normalne”. To je med drugim odlična osnova za nadvse bizarne in duhovite dialoge, v katere se zapletajo (skorajda dobesedno!) pripovedni liki in tako še poudarjajo vsesplošno humorno ubranost zgodb, za bogato nahajališče smešnosti pa se izkaže distanca med v preteklost postavljenim dogajalnim časom pripovedi in sedanostjo, s katere jo pripovedovalec komentira. Šale in besedne igre so tako bogate in kompleksne, da celo ob drugem ali

tretjem branju še odkrijemo kakšno novo komično nianso, pripovedi pa se v svojih najžlahtnejših norčijah približajo burleski, ki včasih postreže tudi s popolnoma odbitim, skorajda grotesknim humorjem, vezanim na bolj telesne plati človekovega življenja.

Če ob vsem tem cirkusu in prevratnosti pomislimo na Bahtinovo karnevalsko kulturo (imanentnega) smeha in smešenja, brž ko ne nismo daleč od resnice, namig na Rebelaisovega Gargantuo, na podlagi katerega je znani ruski filozof razvil svoj koncept, pa je Ardagh skril tudi v samo besedilo *Groznega konca*.

Knjige o Ediju Dikensu so ene tistih, za katere bralec ni nikoli prestar, saj v sebi nosijo mnogotere plasti, ki jih vsak sprejemnik (raz)bere po svoje. Pisanje je naslovniško povsem neobremenjeno in do kraja razposajeno (nekateri pomenski ključi so pravzaprav namenjeni skorajda izključno zrelejšim bralcem), zato bodo nekoliko starejši iz knjig o Ediju Dikensu potegnili dodatno dimenzijo, ki bo mlajšim nemara ostala skrita; ti se bodo brž ko ne navduševali predvsem nad zanimivo zgodbo in do kraja prismojenimi liki. Že jezik, katerega različne, celo skrajne lege in potenciale Ardagh tako zavzeto preizkuša, je karnevalsko prizorišče, ki ponuja skorajda neomejene možnosti. Bogate besedne figure, spretno preigravanje dvojnih pomenov besed (že naslov prvega dela je v tem smislu poveden, saj se knjige ali serije običajno ne začnejo z *groznim koncem*), razni nesporazumi, ki iz tega izhajajo, pa so (na veselje slovenskih bralcev) spretno pretopljeni v slovenščino – prvi dve knjige je prevedla Sandra Baumgartner – Naylor, tretjo pa Ana Barič Moder. Obe prevajalki posnemata živ, sočen jezik izvirnika z občasno nekoliko staromodnim izrazjem, ki prepričljivo vzpostavi dogajalni čas pripovedi. Podobno tudi prevodi imen junakov in kulturno specifičnih pojmov ohranjajo prvotno smešnost in so primerno podomačeni, da se lepo prilegajo novemu jezikovnemu okolju. V zgodbah se na primer znajdejo Ivana Kobilca, Rihard Jakopič, Slivan Cankar in Janez Dajhard Dalvasor – takšno prevajanje bodisi resničnih ali parodično popačenih imen in pojmov služi lažjemu prepoznavanju referenc in kontekstualizaciji pripovedi znotraj spoznavnega obzorja slovenskega bralskega občestva. To je vsekakor upravičena prevajalska odločitev, še toliko bolj, če pomislimo na vse Ardaghove vesele *besedoigre*, ki so v tuje jezike velikokrat težko prevedljive. Mestoma se sicer tako pojavi bolj ali manj očitna zarezna med bralčevim zavedanjem, da se zgodbe odvijajo v viktorijanski Angliji, in določenimi formulacijami (npr. “bankovec za dvajset evrov”, že omenjena Ivana Kobilca in Rihard Jakopič), vendar bo ta za odraslega bralca skorajda povsem nemoteča, za mladega pa celo dobrodošla.

Poseben pečat knjigam zagotovo dajejo črno-bele ilustracije Davida Robertsa, ki je pozneje ilustriral tudi Ardaghovo trilogijo *Unlikely Exploits*. Podobe sledijo zgodbi s posameznimi detajlno izrisanimi prizori, ki še poudarijo specifično karakterizacijo literarnih likov. Bralec se tako lahko prepriča, da je nori stric Jože res tako suh, da je na njegovem obrazu komajda dovolj prostora za osnovne obrazne poteze, in da je iluzionistova brhka pomočnica Danijela zares lepa kot starinska fotografija kamele. Zgovorni pripovedovalec Edija Dikensa si seveda ne more kaj, da ne bi na neki točki nagovoril tudi ilustratorja ("David, če to bereš ..."), s čimer še dodatno razširi množstvo komunikacijskih poti, ki vodijo izmed platnic v realnost.

Knjige o Ediju Dikensu so nedvomno imenitna bralska poslastica, ki jo toplo priporočamo v branje. Opisujejo namreč svet, ki slavi otroško in smeši odraslo (tako otroci kot odrasli se bodo ob tem enako zabavali); je hvalnica neobremenjeni in nebrzdani domišljiji v nasprotju z vsemi (formalno-literarnimi in siceršnjimi) pravili, s katerimi se tako radi obdajamo. Če je besedna igra s svojim zdrsljivim pomenom najbolj iskreno priznanje jezika, da nima pojma (ali da ima *samo* pojem) in da s tem, ko poimenuje, krade od realnosti in v jezik prinese le majhen, zmrcvarjen kos pogače, medtem ko je tisto, kar imenuje, neprimerno bogatejše in, jasno, neujemljivo, potem Ardagh to bogastvo ohranja, kar daje tukaj opisani trilogijski seriji dodaten čar.